
Препоръка CM/Rec(2014)6 на Комитета на министрите до държавите членки относно Наръчник(ръководни насоки) за човешките права на потребителите в Интернет

---

1. Държавите членки на Съвета на Европа са задължени да осигурят на всеки, който се намира под тяхната юрисдикция, човешките права и основните свободи, гарантирани от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) (ETS No. 5, по-нататък Конвенцията). Това задължение е валидно също така и в контекста на използването на Интернет. Приложими са и други конвенции и актове на Съвета на Европа, които се занимават със защитата на правото на свобода на изразяване, с достъпа до информация, с правото на свобода на събранията, със закрилата от киберпрестъпления и с правото на личен живот, както и със защитата на личните данни.
2. Задълженията на държавите да зачитат, защищават и насърчават човешките права включват контрола върху частните дружества. Човешките права са универсални и неделими и свързаните с тях норми имат предимство пред общите условия, наложени на Интернет потребителите от представителите на частния сектор.
3. Интернет има обществена ценност. Хора, общности, държавни органи и частни субекти разчитат на Интернет за дейността си и имат законното очакване, че услугите, които се предлагат, са достъпни, няма дискриминация при осигуряването им, цените им са поносими и са сигурни, надеждни и постоянни. Нещо повече – никой не трябва да бъде подложен на незаконна, ненужна или непропорционална намеса, когато упражнява своите човешки права и основни свободи, ползвайки Интернет.
4. Потребителите трябва да бъдат подкрепяни в желанието им да разбират и ефективно да упражняват човешките си права онлайн, когато тези права и свободи са ограничавани или има намеса в тяхното осъществяване. Подкрепата трябва да включва упътване как да получат достъп до ефективни средства за поправяне на вредите. Като се имат предвид възможностите за прозрачност и отговорност в публичната сфера, осигурени от Интернет, потребителите трябва да бъдат подготвени да използват мрежата с цел участието им в демократичния живот.
5. За да осигури еднаквото прилагане на съществуващите човешки права както в мрежата, така и извън нея, Комитетът на министрите препоръчва при условията на чл. 15.b от Статута на Съвета на Европа, държавите-членки:
  - 5.1. активно да разпространяват Наръчника (ръководните насоки) за човешките права на потребителите в Интернет, както са изложени в Приложението, сред граждани, държавни органи и представители на частния сектор и да предприемат конкретни действия относно прилагането им, за да дадат възможност на потребителите в пълна степен да упражняват своите човешки права и основни свободи онлайн;
  - 5.2. да оценяват, редовно да преразглеждат и ако е уместно, да отстраняват ограниченията при упражняването на правата и свободите в Интернет, особено ако те не са в съответствие с Конвенцията в светлината на съответната практика на Европейския съд за правата на човека. Всяко ограничение трябва да е предвидено в закон, да е необходимо в демократичното общество за постигането на легитимна цел и да е съответно (пропорционално) на тази цел;
  - 5.3. да осигурят достъп на потребителите на Интернет до ефективни средства за поправяне на вредите, когато правата и свободите им са били ограничени или когато те

имат увереност, че правата им са били нарушени. Това изисква повишаване на координацията и сътрудничеството между съответните институции, субекти и общности. Необходимо е също така да бъдат ангажирани представителите на частния сектор и на гражданските организации и да бъде установено ефективно сътрудничество с тях. В зависимост от националния контекст за изпълнението на това условие може да е нужно включването на механизми за обезщетение като тези, които се предоставят от органите за защита на личните данни, от националните институции за човешките права (омбудсманите), чрез съдебните процедури и горещите линии;

5.4. да насърчават координацията с други държави и с недържавни образувания в рамките на Съвета на Европа и извън него във връзка с нормите и процедурите, които оказват влияние върху защитата на човешките права и основните свободи в Интернет;

5.5. да поощряват частния сектор да влезе в истински диалог със съответните държавни органи и с гражданското общество с оглед упражняването на тяхната корпоративна социална отговорност, по-точно във връзка с тяхната прозрачност и отчетност в съответствие с „Ръководни принципи относно бизнеса и човешките права: прилагане на рамката на ООН за защита, зачитане и поправяне“. Частният сектор трябва да бъде насърчаван също така да съдейства за разпространението на настоящия наръчник;

5.6. да насърчават гражданското общество да подкрепя разпространението и прилагането на Наръчника, за да бъде ефективно средство за потребителите на Интернет.

Приложение към Препоръка CM/Rec(2014)6

Въведение

1. Този наръчник е четиво за тебе, потребителя на Интернет, за да можеш да научиш какви са твоите човешки права в мрежата, възможните им ограничения и наличните средства срещу тези ограничения. Човешките права и основните свободи се прилагат еднакво в мрежата и извън нея. Принципът обхваща и зачитането на правата и свободите на другите Интернет потребители. Настоящият наръчник ти предоставя информация за това, какво означават на практика правата и свободите в контекста на Интернет, как може да се разчита на тях, как да се прилагат, както и как да получиш достъп до средствата за поправяне на вредите. Това е документ, който се развива във времето и подлежи на периодична актуализация.

2. Наръчникът се основава на Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) и на други конвенции и актове на Съвета на Европа, които се занимават с различни аспекти на защитата на човешките права. Всички държави членки на Съвета на Европа са задължени да зачитат, да защищават и да изпълняват правата и свободите, произтичащи от конвенциите, които са ратифицирали. Наръчникът е вдъхновен и от постоянното интерпретиране на тези права и свободи от Европейския съд за правата на човека и от други приложими правни документи на Съвета на Европа.

3. Наръчникът не създава нови човешки права и основни свободи. Той се уповава на съществуващите норми за човешките права и механизмите за прилагането им. [1](#)

Достъп и липса на дискриминация

1. Достъпът до Интернет е важно средство за тебе, за да упражняваш правата и свободите си и да участваш в демократичните процеси. Свързването ти с Интернет следователно не трябва да бъде прекратявано, без да изразиш воля за това, с изключение на случаите, когато има съдебно решение. В някои случаи договорните взаимоотношения също биха могли да доведат до прекратяване на услугата, но това трябва да е крайна мярка.

2. Достъпът ти трябва да бъде на цена, която можеш да си позволиш и да е осигурен без дискриминация. Ти трябва да имаш възможно най-широк достъп до Интернет съдържание, приложения и услуги, като използваш устройство по избор.

3. Трябва да очакваш от държавните органи да полагат разумни усилия и да вземат специални мерки, за да улеснят достъпа ти до Интернет, ако живееш в земеделски или в

отдалечени географски райони, ако имаш нисък доход и/или имаш специални нужди или увреждания.

4. Ти не трябва да бъдеш дискриминиран на каквото и да било основание като пол, раса, цвят на кожата, език, религия или вяра, политическо или друго мнение, национален или социален произход, обвързване с национално малцинство, собственост, произход или друг статус, вкл. етническа принадлежност, възраст или сексуална ориентация, когато имаш взаимодействие с държавни органи, Интернет доставчици и доставчици на съдържание и услуги онлайн, както и с други потребители или групи потребители.

Свобода на изразяване и информация

Ти имаш правото да търсиш, получаваш и споделяш информация и идеи по твой избор без намеса и независимо от границите. Това означава:

1. Ти имаш свободата да се изразяваш в мрежата и да имаш достъп до информация, както и до мнения и до това, което са изразили други лица. Формите на изразяване обхващат политическата реч, възгледите относно религията, мнения и изрази, които се приемат благосклонно или се смятат, че не съдържат обиди, както и такива, които могат да засегнат, шокират или безпокоят другите. Трябва да имаш подобаващо уважение към репутацията или правата на хората, вкл. към правото им на личен живот.

2. Ограничения могат да бъдат налагани към форми на изразяване, които подбуждат към дискриминация, омраза или насилие. Тези ограничения трябва да са законосъобразни, ограничително формулирани и да се прилагат под контрола на съда.

3. Ти си свободен да създаваш, да използваш отново и да разпространяваш съдържание, като зачиташ правото на закрила на интелектуалната собственост, вкл. авторското право.

4. Държавните органи са задължени да зачитат и да защитават свободата ти на изразяване и свободата ти да получаваш информация. Всяко ограничение на тази свобода не трябва да бъде произволно и трябва да преследва легитимна цел. Целта трябва да е в съответствие с ЕКПЧ и може да е една от следните измежду други като защитата на националната сигурност или общественения ред, общественото здраве или морал. Целта трябва да е в унисон с човешките права. Нещо повече – ти трябва да бъдеш уведомен за ограниченията, както и да получиш информация за начините, чрез които можеш да търсиш консултация и обезщетение. Ограниченията не трябва да са по-широки или да останат в действие за по-дълго време, отколкото е строго необходимо за постигането на легитимната цел.

5. Твоят Интернет доставчик и твоят доставчик на Интернет съдържание и услуги имат корпоративната отговорност да уважават човешките ти права и да предоставят механизми, чрез които да отговорят на исканията ти. Трябва да си наясно, че доставчиците на онлайн услуги, като социалните мрежи, могат да ограничат някои видове съдържание и поведение поради политиката, която прилагат в областта на съдържанието. Ти трябва да бъдеш информиран за възможните ограничения, за да можеш да вземеш обосновано решение дали да използваш услугата или не. Това включва специфична информация относно съдържанието или поведението, които онлайн доставчикът смята за незаконни или неподходящи при използването на услугата, както и как ще реагира той на тях.

6. Можеш да избереш възможността да не разкриваш идентичността си в мрежата, например като ползваш псевдоним. Трябва обаче да си наясно, че компетентните национални органи могат да приложат мерки, които биха могли да доведат до разкриването на твоята идентичност.

Събиране, сдружаване и участие

Ти имаш правото мирно да се събираш и сдружаваш с другите, като използваш Интернет. На практика това означава:

1. Ти имаш свободата да избираш всеки уебсайт, приложение или друга услуга, за да формираш, да членуваш, да мобилизираш или да участваш в социални групи и събирания,

независимо дали са формално признати или не от държавните органи. Трябва да имаш също възможност да използваш Интернет, за да упражняваш правото си да основаваш професионални съюзи и да се присъединяваш към тях.

2. Ти имаш правото да протестираш мирно в мрежата. Трябва обаче да си наясно, че ако протестът ти онлайн доведе до блокиране, прекъсване на услугите и/или увреждане на собствеността на другите, може да има юридически последици.

3. Ти имаш свободата да използваш наличните средства в мрежата, за да участваш в местни, национални или глобални общественopolитически дебати, в юридически инициативи и в общественото наблюдение на вземането на решения, което включва и правото да подписваш петиции и да вземаш участие в процеса на изработването на обществената политика относно управлението на Интернет.

Личен живот и защита на данните

Ти имаш правото на личен и семеен живот в Интернет, което обхваща защитата на личните ти данни и зачитането на тайната на кореспонденцията и комуникацията ти. Това означава:

1. Ти трябва да знаеш, че като ползваш Интернет, личните ти данни постоянно се обработват. Това се случва, когато използваш услуги като браузъри, имейли, незабавни съобщения, VOI протоколи, социални мрежи и търсачки, както и облачни услуги за съхраняване на данни.

2. Държавните органи и частните фирми са задължени да спазват специални правила и процедури, когато обработват личните ти данни.

3. Личните ти данни трябва бъдат обработвани само въз основа на закон или когато си дал съгласието си за това. Трябва да бъдеш информиран какви лични данни се обработват и/или прехвърлят на трето лице, кога, от кого и с каква цел. Най-общо, ти трябва да можеш да упражняваш контрол върху личните си данни (да проверяваш точността им, да искаш да бъдат коригирани, изтрети или да не се запазват за по-дълго от необходимото).

4. Не трябва да бъдеш подлаган на общо наблюдение или подслушване. При изключителни обстоятелства, уредени със закон, може да има намеса в личния ти живот по отношение на личните ти данни, например в случаите на разследване на престъпление. Трябва да имаш на разположение достъпна, ясна и прецизна информация за приложимия закон или приложимата политика и за твоите права в тази връзка.

5. Твоето лично пространство трябва да се зачита и на работното ти място. Това включва запазване на тайната на личната ти кореспонденция и комуникация онлайн. Работодателят ти трябва да те информира за всяко наблюдение и/или мониторинг, които се провеждат.

Образование и грамотност

Ти имаш правото на образование, вкл. на достъп до знания. Това означава:

1. Ти трябва да имаш достъп до образование и до културно, научно, академично и друго съдържание на официалните езици онлайн. За такъв достъп биха могли да намерят приложение условията за получаване на възнаграждение от носителите на права за тяхната работа. Ти трябва да имаш свободен достъп до изследвания, които са обществено финансирани и до културни произведения в публичния домейн в Интернет, където те са налице.

2. Ти трябва да имаш достъп до цифрово образование и знания, за да упражняваш правата и свободите си в мрежата като част от Интернет и медийната грамотност. Това включва умения да разбираш, използваш и работиш с широка палитра от Интернет средства. Подобни познания трябва да ти дадат възможност критично да анализираш точността и сигурността на съдържанието, приложенията и услугите, до които имаш или желаеш да имаш достъп.

Децата и младите хора

Като дете или като младеж ти имаш всички права и свободи, очертани в настоящия

наръчник. По-специално поради възрастта си ти имаш право на специална защита и ръководство, когато ползваш Интернет. Това означава:

1. Ти имаш правото свободно да изразяваш възгледите си и да участваш в живота на обществото, да бъдеш чут и да допринасяш за вземането на решения по въпроси, които те засягат. На мненията ти трябва да се придава значение в зависимост от възрастта и зрелостта ти без дискриминация.
2. Можеш да очакваш, че ще получиш информация на езика, който е подходящ за възрастта ти и подготовка за безопасното използване на Интернет, вкл. и как да запазиш личното си пространство, от учителите, родителите, възпитателите и/или настойниците ти.
3. Ти трябва да си наясно, че съдържанието, което създаваш в Интернет или съдържанието, което се отнася до тебе, създадено от други Интернет потребители, може да бъде достъпно по целия свят и би могло да изложи на риск достойнството, сигурността и личния ти живот или с други думи, би могло да бъде пагубно за тебе или твоите права сега или по-късно в твоя живот. При поискване то трябва да бъде премахнато или изтрито в разумно кратък срок.
4. Можеш да очакваш ясна информация относно онлайн съдържание или поведение, които са незаконни (например дразнене в мрежата), както и възможността да докладваш за предполагаемо незаконно съдържание. Информацията трябва да бъде пригодена според възрастта ти и обстоятелствата и ти трябва да получиш съвет и подкрепа със съответното уважение към конфиденциалността на ситуацията и анонимността ти.
5. Трябва да ти се предостави специална защита срещу намеса във физическото, умственото и моралното ти благосъстояние, по-специално срещу сексуална експлоатация и злоупотреба в мрежата и срещу други форми на киберпрестъпления. По-конкретно, ти имаш правото на съответно образование, за да се защитава от подобни заплахи.

Ефективни средства за защита

1. Ти имаш право на ефективни средства за защита, когато човешките ти права и основни свободи са ограничени или нарушени. За да получиш обезщетение, не е нужно непременно да предприемаш веднага юридически действия. Средствата за търсене на обезщетение трябва да са налице, да се познават, да са достъпни, на поносима цена и способни да осигурят подходящо възмездяване. Възмездяване може да се получи пряко от Интернет доставчиците, от държавните органи и/или от националните институции, които се занимават с човешките права. Възмездяването може в зависимост от нарушението, за което става въпрос, да включва разследване, обяснение, отговор, корекция, извинение, възстановяване на правата, повторно свързване и заплащане на определена сума. На практика това означава:

- 1.1. Твоят Интернет доставчик, доставчиците на съдържание и услуги или друга фирма и/или държавен орган трябва да те информират за твоите права, свободи и възможни средства за обезщетение, както и как ще ги получиш. Това обхваща лесно достъпна информация относно начина за уведомяване и подаване на жалба, когато има намеса в правата ти и за търсене на обезщетение.
- 1.2. Държавните органи, националните институции, които се занимават с човешките права (като омбудсманите), органите за защита на данни, службите за граждански консултации, асоциациите за човешките или цифровите права или организациите на потребителите трябва да предоставят допълнителна информация и разяснения.
- 1.3. Държавните органи са задължени да те защитават от престъпна дейност или престъпления, извършени в или чрез Интернет. По-специално това се отнася до незаконния достъп, намесата, фалшификациите или други измамни манипулации с цифровата ти идентичност, с компютъра или с данните в него. Съответните правоприлагащи органи имат задължението да разследват и да предприемат подходящи действия, вкл. и налагане на санкции, ако се оплакваш от претърпени вреди или намеса в идентичността или собствеността ти онлайн.

2. При определяне на правата и задълженията ти или при всяко наказателно обвинение срещу тебе във връзка с Интернет:

2.1. Ти имаш право на справедлив процес в разумни срокове от независим и непристрастен съд.

2.2. Ти имаш право на индивидуална жалба до Европейския съд за правата на човека, след като изчерпиш всички възможни национални средства за защита.

[1](#) Настоящият ръководник е част от препоръка, приета от Комитета на министрите на 47-те държави членки на Съвета на Европа. по-подробна информация, разясняваща насоките, може да се намери в обяснителния меморандум към препоръката.